

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
DYDDIAD	18 Mehefin 2026
TEITL	Polisi a Gweithdrefn Canu'r Gloch i Aelodau
AWDURON	Catrin Thomas - Cyfarwyddwr Corfforaethol Iwan Evans - Swyddog Monitro
AELOD CABINET	Cyng. Llio Owen

1. Pam fod angen ei graffu?

Er mwyn sicrhau bod y Polisi a Gweithdrefn Canu'r Gloch ar gyfer Aelodau Etholedig yn cael ei ystyried yn drylwyr a'i osod ar sylfaen gadarn cyn ei fabwysiadu yng nghyfarfod y Cyngor fel ychwanegiad i'r cyfansoddiad.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

Polisi a Gweithdrefn Canu'r Gloch i Aelodau

3. Cefndir / Cyd-destun cyflwyno'r Polisi a Gweithdrefn newydd

- 3.1 Ar yr 20fed o Ionawr 2026 bu i'r Cabinet fabwysiadu Polisi Canu'r Gloch newydd ar gyfer staff . Adroddwyd ar y Polisi drwy addasiad Cyfansoddiad i'r Cyngor Llawn ar 5ed o Fawrth 2026. Mae'r polisi hwnnw yn benodol ar gyfer staff cyflogedig y Cyngor ac eraill mewn sefyllfa gyflogaeth/ gwirfoddoli ac yn deillio o'r *Public Interest Disclosure Act 1998* ac felly nid yw'n berthnasol ar gyfer Aelodau Etholedig.
- 3.2 Felly, cydnabuwyd ar y pryd fod angen ystyried polisi fyddai yn galluogi i Aelodau Etholedig hefyd gyflwyno yn gyfrinachol pryderon o'r un natur a'r hyn a gynhwysir mewn Polisi Canu'r Gloch arferol h.y. materion allai fod yn droseddol, yn gamymarfer sylweddol neu'n ymddygiad amhriodol difrifol, boed hynny gan Aelod neu swyddog. Fodd bynnag rhaid hefyd amlygu fod y drefn Canu'r Gloch ar gyfer staff yn seiliedig ar ddeddfwriaeth cyflogaeth. Mae'n creu fframwaith o hawliau, gwarchodaeth a chanlyniadau cyfreithiol nad ydynt yn cael eu hadlewyrchu yn y gyd berthynas rhwng aelodau etholedig a'r Cyngor.
- 3.3 Wrth lunio Polisi o'r math yma mae'n rhaid cydnabod fod aelodau yn dod i gyswllt a'r Cyngor am sawl rheswm. Gall hyn fod yn codi pryder ar ran etholwyr, cwyno am drefniadau Adran neu wasanaeth neu ddatgan anfonlonrwydd am ansawdd gwaith tîm penodol . Mae hyn yn ran o waith beunyddiol y Cyngor ac ymdrinnir a hwy dan ystod o drefniadau a Protocolau. Mae'r rhain yn faterion na fyddai yn rhan arferol o ymwneud staff a'i cyflogwr neu gontractwyr. Ymdrinnir a hwy drwy drefniadau arferol y Cyngor . Nid dyna sydd dan sylw yma ond codi materion sydd o bryder fwy dwys a difrifol .

3.4 Mae angen hefyd amlinellu yr hyn sydd yn y Cod Ymddygiad Aelodau a'r gofynion sydd ar aelodau i adrodd ar faterion penodol . Felly, mae'n ofyn dan y Cod i aelodau adrodd i'r Swyddog Monitro os ydynt o'r farn fod aelod wedi torri y Cod Ymddygiad. Nid yw hyn yn ddewisol a gall fod gofyn i aelod gyfeirio y mater i'r Ombwdsman. Yn ogystal mae darpariaeth bellach o fewn y Cod Ymddygiad sydd gosod gofyn cyfreithiol ar aelodau sydd yn canfod ymddygiad troseddol yng ngwaith y Cyngor adrodd unai i'r Cyngor drwy drefn adrodd cyfrinachol neu'r asiantaeth gorfodi berthnasol. Pwysleisir hefyd fod ymddygiad troseddol sydd o fewn cwmpawd hyn yn gallu cynnwys ystod o faterion all fod yn droseddol. Er enghraifft, troseddau anonestrwydd, iechyd a diogelwch a materion megis ymosodiadau. Eithrir materion Diogelu oherwydd fod cyfundrefn benodol ar gyfer adrodd ar faterion o'r fath fyddai yn cyfarch y dyletswydd dan y Cod.

Fodd bynnag, tu hwnt i hyn mae achosion lle mae yn briodol i Aelodau dderbyn sicrwydd o gyfrinachedd wrth amlygu camymddwyn difrifol penodol.

3.5 Mae mabwysiadu'r polisi hwn yn gam hollbwysig i gryfhau diwylliant o dryloywder ac atebolrwydd, ac mae wedi'i nodi'n gyson fel blaenoriaeth uchel yn dilyn cyhoeddi yr Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant: Cyfiawnder Drwy Ein Dewrder. Mae cefnogaeth gan y Bwrdd Ymateb hefyd i'w fabwysiadu, gan adlewyrchu consensws cryf ar draws y sefydliad ynghylch a'i bwrpas a'i werth.

4. Trefniadau eraill ar gyfer gwahanol fathau o bryderon

4.1 Yn ogystal â'r Polisi a Gweithdrefn Datgelu Pryderon (Canu'r Gloch) hwn, mae nifer o lwybrau clir eraill yn bodoli eisoes gan y Cyngor ar gyfer adrodd pryderon o wahanol fathau (e.e. diogelu, twyll, neu faterion Côt Ymddygiad Aelodau a Swyddogion). Fodd bynnag, mewn rhai amgylchiadau mae'n hanfodol gallu gwarchod cyfrinachedd y sawl sy'n gwneud yr honiad, yn enwedig er mwyn annog hyder i godi pryderon, a sicrhau bod gwybodaeth sensitif yn cael ei drin yn briodol.

4.2 Er mwyn cefnogi Aelodau ac i sicrhau cysondeb, mae Atodiad 2 yn rhoi trosolwg defnyddiol o'r gwahanol lwybrau ar gyfer ymholiadau, cwynion neu ddatgelu pryderon. Mae'r trosolwg cryno hwn yn ymgais i grisialu'r gwahanol lwybrau mewn un lle defnyddiol i Aelodau a bydd yn cael ei gynnwys yn y Llawlyfr Aelodau yn y dyfodol. Bydd hefyd yn sail i hyfforddiant anwytho Aelodau newydd yn dilyn Etholiad Llywodraeth leol 2027.

4.3 Gweler isod hefyd linc i ddogfen lawn pob un o'r prosesau a amlygir ar y trosolwg yn Atodiad 2:

Math o 'Bryder / Ymholiad'	Dogfen berthnasol:
Datgelu Ymddygiad / Pryderon Difrifol	Y Cyfansoddiad (i'w adolygu ar ôl cyfarfod y Cyngor 02/07/2026)

Diogelu	Polisi-Diogelu-Ionawr-2025-Cymraeg.pdf
Cwyn am ymddygiad Aelod arall	Adran-18---Cod-ymddygiad-aelodau.pdf
Twyll	Strategaeth Gwrth-dwyll: Atodiad 1 - Strategaeth.pdf
Cwyn am Swyddog / Prif Swyddog	Protocol ar gysylltiadau Aelodau / Swyddogion Adran-21---Protocol-ar-gyfer-cysylltiadau-aelodau-a-swyddogion.pdf
Cwyn am Wasanaeth ar ran etholwyr	Polisi Cwynion: Polisi Pryderon a Chwynion Cyngor Gwynedd
Cais am wasanaeth ar ran etholwyr	Protocol ar gysylltiadau Aelodau / Swyddogion Adran-21---Protocol-ar-gyfer-cysylltiadau-aelodau-a-swyddogion.pdf
Ymholiad cyffredinol / cais am wybodaeth am wasanaethau'r cyngor	Galw Gwynedd neu gysylltu yn uniongyrchol â'r gwasanaeth neu wybodaeth ar y wefan Adran-21---Protocol-ar-gyfer-cysylltiadau-aelodau-a-swyddogion.pdf

5. Ymgysylltu

- 5.1 Wrth lunio'r polisi, cafwyd trafodaethau a mewnbwn gan y Grŵp Tasg Ymholiadau Aelodau oedd eisoes wedi trafod y drefn hon wrth edrych ar gyswllt cyffredinol Aelodau a Swyddogion. Ymgysylltwyd hefyd gyda'r holl Aelodau a cafwyd un ymateb oedd yn nodi ei fod "eglwyr a hunan esboniadwy".
- 5.2 Yn ogystal, ymgynghorwyd hefyd gyda Sefydliad *Protect* sydd yn gorff elusennol sydd yn arbenigo mewn materion canu'r gloch dan y Deddf i adnabod cyfleon i fanteisio ar eu cefnogaeth. Derbyniwyd adborth cadarnhaol o'r Polisi ar y cyfan ond gyda awgrymiadau ar gyfer addasu a chryfhau ambell agwedd. Mae'r newidiadau yma wedi eu nodi ac wedi eu tanlinellu yn yr atodiad. Yr unig agwedd ble ystyriwyd nad oedd cyfiawnhad addasu oedd o amgylch darparu y rhestr o ffynhonnell posib ymddygiadau fyddai yn berthnasol i'r Polisi . Mae'r rhestr yma wedi ei chynnwys yn rhannol oherwydd gofynion penodol y Cod Ymddygiad ac hefyd i roi cyd destun. Fodd bynnag mabwysiadwyd yr awgrym i ymestyn y rhestr i gynnwys ymddygiadau gan y cyhoedd a busnesau fel tarddiad

pryderon yn y drafft 5.3. Yn ogystal mae'r geiriad wedi ei ddiwygio i ddarparu gwell eglurdeb ynglŷn a amcan yn rhestr.

Ceisiwyd barn Pwyllgor Safonau ar yr 8fed o Fehefin ble datganwyd eu cefnogaeth i'r Polisi .

6. Camau Nesaf

Yn dilyn derbyn sylwadau'r Pwyllgor Craffu bydd cais i'r Cyngor Llawn gefnogi ychwanegu'r Polisi i Gyfansoddiad y Cyngor, a hynny ar 2il o Orffennaf 2026.

Gwybodaeth Cefndir

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi 19 Ionawr 2026 [Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar Dydd Llun, 19eg Ionawr, 2026, 10.30 y.b.](#)

Cabinet 20 Ionawr 2026 [Rhaglen ar gyfer Y Cabinet ar Dydd Mawrth, 20fed Ionawr, 2026, 1.00 y.h.](#)

Cyngor Llawn 5 Chwefror 2026 [Rhaglen ar gyfer Y Cyngor ar Dydd Iau, 5ed Chwefror, 2026, 1.30 y.h.](#)

Cyngor Llawn 5 Mawrth 2026 [Rhaglen ar gyfer Y Cyngor ar Dydd Iau, 5ed Mawrth, 2026, 1.30 y.h.](#)

Pwyllgor Safonau 8 Mehefin 2026 [Rhaglen ar gyfer Pwyllgor Safonau ar Dydd Llun, 8fed Mehefin, 2026, 10.30 y.b.](#)

Atodiadau

Atodiad 1 – Polisi Adrodd Cyfrinachol (Canu'r Gloch) Aelodau (drafft)

Atodiad 2 – Trosolwg Llwybrau Adrodd ar bryderon i Aelodau